

מאוצרות הפרשה

שלוש עשרה ענין היה יכול הבאר להשאיר ולא להפסיק בזכות משה ואהרן, יש כאן איפוא תוספת מוסר השכל שעלינו ללמוד, עד כמה גדול החיוב על האדם להכיר טוב למי שמקבל ממנו טובה (מאיר דר) **ולמה הבאתם את קהל ה' אל המדבר הזה למות שם אנחנו ובעירנו (כ, ד)**

שואל רבי ישראל סלנטר, אדם הולך למות, הוא חושב על הבהמות שלו? ו"ל ע"פ הסיפור היהודי במעשה דאלכסנדר מוקדון, שאמר אם יורד אצלכם גשם זה בגלל הבהמות, כי אתם לא ראויים לכך, וכמ"ש אדם בגלל בהמה תושיע ה'. וכל זה אם העונש על האדם, אבל בעונש על מקום לא עוזר שהבהמה לא צריכה להיענש, וא"כ הכל מובן, התלונה שלהם היתה למה הבאת אותנו אל המקום הזה שאפי' הבהמות לא עוזרות שבגללן יהיה לנו מים.

שם. "אשריהן הצדיקים שחביבה עליהן בהמתן כגופן" (ילקוט שמעוני) צריך להבין, מה הייחודי בחיבות הממון אצל הצדיקים, הלא כל באי עולם חביב עליהם ממונם? ביאר הגה"צ רבי לייב חסמן זצ"ל מנהל רוחני ישיבת חברון שהבדל גדול יש בין חיבת בני האדם לממון לחיבת הצדיקים לממונם. למה הדבר דומה, לאחד האומר לחבירו, אני מחבב אותך כל כך עד כדי שאני מחפש שיהיו לי עוד חברים כמוך. אמירה כזו תמוהה היא, שכן אם באמת אתה מחבב אותי כל כך, היה עליך להסתפק בחברות אתי ולא לחפש לך חברים חדשים. גם אנו אם היה ממוננו כה חביב עלינו לא היינו עמלים להוסיף עליו עוד ועוד, אלא האמת היא שחביב עלינו ממון אחרים ולכן אנו עושים מאמצים גדולים להעבירו אלינו, תוך סיכון גדול להכשל חלילה בעוון החמור של גזל החמור. זהו ההבדל בין צדיקים שאמנם "ממונם" שלהם חביב עליהם כגופם ממונם ולא ממון אחרים, לפיכך מסתפקים הם במועט ומדקדקים בו לא לפזרו חנם, וכל כך למה, מפני "שאינן פושטים ידיהם בגזל", אין הם מחפשים אחר ממון אחרים מחשש שמא יכשלו בגזל. (אור יהל, הובא בלתיחד עליון)

לא מקום זרע ותאנה ורימון (כה, ה) שואל ה"משך חכמה", מדוע לא הזכירו זית שמן ודבש? ומתוך, טעמים אלו של שמן זית ודבש היו טעמים במון, שנאמר בו "וטעמו כצפית בדבש" "כטעם לשד השמן". ולכן, כשהמרגלים חזרו מארץ ישראל, נשאו רק אשכול, ולקחו מהתאנים ומהרימונים ולא מהזיתים והתמרים, כי את טעמם טעמו במון. **ויבנו את אהרן שלושים יום כל בית ישראל (כ, ט)**

כיצד יתכן שכל בית ישראל, ללא יוצא מהכלל, בכו את מות אהרן? והלא אהרן היה הכהן הגדול, והדין הוא שבמות הכהן הגדול, היו כל הרוצחים בשגגה ששהו בעיר הגלות, שבים לביתם, ומכיון ששיבתם הביתה משמחת אותם עצמם ואת בני משפחותיהם, הרי טבעי הוא שלא יתאבלו ויבכו על מיתת הכהן הגדול? התשובה המוכרחת היא, שבמשך כל ארבעים השנים שהיו ישראל במדבר, לא היה אצלם אפילו מקרה אחד של רציחה בשוגג. מכיון שכך, לא הוצרך אף אחד מהם לגלות לעיר מקלט. אמנם אמרו חז"ל (זבחים ק"ז), שבעת שהיו ישראל במדבר, שימש מחנה הלוי גם כעיר מקלט, אלא שבפועל לא הוצרך אף איש לנוס לשם. מכיון שכך, נמצא שאף אחד מישראל לא הפיק שום "רוח" ממותתו של אהרן, ועל כן בכו אותו "כל" בית ישראל. (משך חכמה הובא בפניני הפרשה לילדי ישראל)

זאת חקת התורה וגו' (ט, א) וברש"י לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצווה הזאת לפיכך כתב בה חקה גזירה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה. וצ"ב הרי אומות העולם שואלים שאלה של טעם ובמקום לענות להם אומרים גזירה היא מלפני. וי"ל, אומר הכת"ס, דוודאי הטעם הוא כמו שרש"י מביא לקמן לפי שחטאו בעגל ולכן תבוא האם ותקנה צואת בנה וע"י פרה אדומה אנחנו מכפרים על העגל. אך לכאורה קשה הרי כבר נהרגו בחטא העגל כל החוטאים וא"כ מה צריך עדיין כפרה על אותו חטא? וי"ל, ע"פ הרמב"ן, שבחטא העגל נהרגו רק 3000 האנשים שחטאו בפועל בחטא העגל אבל אלו שלא עבדו בפועל אלא רק חשבו לא לעבוד לא נענשו. והנה בעבודה זרה נענשים אף על מחשבה ואלו שחשבו עדיין לא נענשו! והם צריכים כפרה ע"י הפרה. וכעת מובן כל המהלך: אומות העולם שאלו מה צריך כפרה על חטא העגל הרי כבר נענשו כל החוטאים בעגל? ותירצנו ע"ז גזירה שאין להרהר אחריה היינו שבע"ז אסור להרהר ועל שהרהרו באה הפרה לכפר.

והזה הטרה על הטמא (ט, ט)

והז"ל דרשו טהר מכלל שהוא טמא למד על טבול יום שכשר בפרה. ותנן (פרה פ"ג) דמטמאין היו את הכהן השורף את הפרה, כדי להוציא מלבן של צדוקים שהיו אומרים כמעורבי השמש היתה נעשית. ושמעתי ממורי מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל דיש להעיר מפני מה לא מצינו בשאר דברים תקנות להוציא מלבן של צדוקים, ואמר דדווקא במקום שהצדוקים "מחמירין" יותר מהחכמים בזה יש יותר סכנה שהמון העם ימשכו אחריהן, ובה דווקא צריך להוציא מלבן. ומצאתי שכבר קדמו בזה הפנ"י ריש יומא, ובאגרות משה (אבן העזר ח"ב יא).

[ויש להוסיף דמצינו ג"כ מנהג ישראל לאכול חמין בשבת, להוציא מלב הקראים שהיו אומרים "לא תבערו אש ביום השבת" – שלא להאיר אש בביתם כל השבת. וגם שם היו מחמירין יותר ולכך הוצרכו להוציא מלבן.] (רבי אליהו דיסקין שליט"א, הובא במוסף ש"ק י"ג)

ולא היה מים לעדה (כ, ב)

מכאן שכל ארבעים שנה היה להם הבאר בזכות מרים (רש"י) איתא בגמרא (תענית ט.) "באר בזכות מרים וכו' מתה מרים, נסתלק הבאר וחזרה בזכות שניהם". צריך להבין אם המשיך הבאר לנובע בזכות משה ואהרן, למה הפסיק בכלל, ראוי היה לכאורה שלא יפסיק לרגע? מבאר המהרש"א (שם) שנסתלק, כדי להורות ולהגיד לישראל שבזכותה היה הבאר עד היום.

הטעם זאת הגאון רבי מאיר אבוביץ זצ"ל גאב"ד נובהרדוק שבדברי המהרש"א ישנו מוסר השכל עצום, עד כמה חובה על האדם להכיר טובת זולתו אם אי פעם קיבל ממנו טובת הנאה, שהרי אילו לא היה מסתלק הבאר לא היה משה בא לידי חטא מי מריבה והיה מכניסם לארץ ישראל ולא היה בית המקדש חרב ולא היו ישראל גולים לעולם. נמצא איפוא שהקב"ה בתבונתו שאין לה חקר ושהכל גלוי וידוע לפניו ואף שיש לאדם את כח הבחירה אין זה סותר ח"ו לידיעתו יתברך, מצא לנכון לפרסם ולהודיע לבני ישראל כי הבאר הוא בזכות מרים על ידי סילוקה כשמתה, אף שסופו של דבר, היה זה גורם עקיף לחטא מי מריבה ולכל ההפסד הנצחי שבא לעם ישראל שבא בעקבות כך, ואף

'ויגבה ליבו' – לטובת הזולת

וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיִּצְאָנוּ מִמִּצְרָיִם וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ בְּקֶדְשׁ עִיר קְצֵה גְבוּלָךְ (כ', ט"ז) וּפְרַשׁ: "מלאך - זה משה, מכאן שהנביאים קרואים מלאכים".

לכאורה, עלינו להבין: הלא את הדברים האמורים בפסוקנו שלח משה רבינו עצמו לומר למלך אדום! וכיצד יתכן שמשה, העניו מכל אדם, תיאר את עצמו כ'מלאך' והתהדר במעלה זו? את התשובה נבין על פי המעשה הבא:

ביום מן הימים נודע לגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל על אשה שהתאלמנה מבעלה בגיל צעיר, בעודה מטופלת בשבעה יתומים רכים. דאגות כלכליות – לא העיבו על ליבה של האלמנה כי הוריה היו בעלי אמצעים. אולם הצער והכאב אכלו בה בכל פה וגרמו לה לשקוע בדכאון ובדכדוך, שהשפיעו על תפקודה, וגם הקרינו על הילדים הרכים, עד שהחלו גם הם שוקעים אט אט אל אותו בור שחור של צער ויגון. מששמע זאת רבי שלמה זלמן, קם ועשה מעשה. הוא התקשר בעצמו אל האלמנה, הזדהה בשמו: 'שלמה זלמן אויערבך מירושלים', ולאחר מכן שוחח עמה במשך דקות ארוכות וחזק את ליבה, תוך שהוא מספר לה על אחותו שהתאלמנה אף היא בגיל צעיר, אולם בזכות התחזקותה באמונה ובבטחון זכתה לבנים תלמידי חכמים ולדורות ישרים ומבורכים.

"התחזקי נא, למענך ולמען ילדייך הזקוקים לדמות שמחה ואיתנה שתלווה את צמיחתם הרוחנית!" הטעים הגאון, ולאחר מכן ביקש לשוחח עם כל אחד מהילדים...

בזה אחר זה ניגשו שבעת היתומים הרכים אל הטלפון, ורבי שלמה זלמן שוחח עם כל אחד מהם באריכות, התעניין בשלומו ובמעשיו, חיזקו ועודדו, ולסיום לא שכח לציין: "אל תשכח לספר מחר לחבריך, שהרב שלמה זלמן אויערבך מירושלים התקשר אליך אתמול!"... הנה לנו דוגמת מופת לגדול בישראל, אשר ענוותנותו היתה מן המפורסמות, אולם בכל זאת, כאשר נחוץ היה להשתמש בשמו המפורסם כדי להטיב עם הזולת ולהרנין לב אלמנה ויתומים – לא היסס לרעג מלעשות זאת...

ומכאן תשובה לשאלתנו: אמנם משה רבינו היה עניו מכל האדם אשר על פני האדמה, אולם כאשר נחוץ היה להשתמש בקורטוב של גאווה בפני מלך אדום, כדי להטיל עליו אימה לטובתו של עם ישראל – הוא לא היסס מלכנות את עצמו בתואר 'מלאך', על אף שהתייחסות עצמית זו עמדה בסתירה למעלת ענוותנותו...

(מתוך "ללמדך - במדבר" שיצא בס"ד לאור בימים אלו מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

תפלה בטעות

שאלה: מעשה ביהודי בשם ראובן שהגיע לגבאי בית מדרש מסוים, וסיפר: "אני עומד בס"ד לפתוח עסק חדש – חנות אופנים; ברצוני ליתן לאברכי הכולל שלכם תרומה הגונה, והם יתפללו להצלחת העסק החדש שלי במשך שלשת החדשים הקרובים". הגבאי קיבל את סכום הכסף הרב, חילקו לאברכים, ותלה פתק בכניסה לבית המדרש: "נא להתפלל להצלחת חנות הנעלים של ראובן בן יעקב"!... האברכים התפללו עבור התורם, אלא שכעבור חודשים, פגש ראובן את גבאי בית המדרש, וסיפר לו בצער: "תוכלו להפסיק להתפלל, עסק האופנים נסגר, פשטתי את הרגל...". הגבאי נבהל לנפשו, 'אוי וי, אמר בלבך, מתוך בלבול הוריתי להתפלל עבור עסק נעלים!... עכשיו בא האיש ושואל: "האם יש להשיב לראובן את הכסף, או שמא מכיון שקמי שמיא גליא נגלוי לפני הבורא] שעיקר כוננתו היתה להתפלל עבור הצלחת פרנסת האיש, אם כן, תפלינו בודאי התקבלה במרום, אלא שגזרו משמים, שהאיש לא יצליח בעסק זה?" תשובה: נאמר בפרשתנו (כ"א, א): "וישמע הכנעני מלך ערד ישב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים וילחם בישראל", ובאר רש"י: "כנעני" זה הוא עמלק, ונקרא 'כנעני', לפי שנינה לשונו לדבר בלשון כנען, כדי שיהיו ישראל מתפללים לה' יתברך ליתן את הכנענים בידם, והם אינם כנענים, ובכך לא תתקבל תפלתם. והדברים טעונים ביאור – הרי עיקר כונת תפלתם של ישראל היתה להנצל מהאויבים שבאו להלחם בהם, ומדוע שלא תתקבל תפלתם אם יתפללו להנצל מאותם עמלקים, בחשבם שהם כנענים? אלא – אומר ה'משך חכמה' – יש ללמוד מכאן, שכיון שהיו מתפללים בטעות, תפלתם לא היתה מועילה. והוסיף, שמכאן הסיקו רבותינו בתלמוד (ב"מ ק"ו), שאם בעל שדה הורה לשוכר השדה: 'זרע את השדה בחטים', והלך השוכר וזרעה שעורים, וארעה 'מכת מדינה', כגון סופת הוריקן, שכילתה את היבול בכל שדות המדינה, ובין השאר עקרה את השעורים שזרע השוכר בניגוד לרצון הבעלים, אזי יכול בעל השדה לטעון כלפי השוכר: אילו היית נוהג כדברי, וזרעה חטים, היו מתקיימים בי דברי הכתוב (איוב כ"ב): "ותגזור אמר ויקם לך", כי אני לא התפללתי אלא להצלחת החטים שבשדי, ואילו היית עושה כדברי וזרעה בחטים – לא היתה השדה נשדפת, אבל כעת שזרעת שעורים, לא נתקבלה תפילתי, שהרי לא על זאת ביקשתי!

שמענו אפוא מדברי הגמרא, שכאשר אדם מתפלל להצלחת פרנסתו בדבר מסוים, אזי אם יתעסק בדבר אחר, יתכן שהתפילה לא תעלה לו, כי על עסק זה הוא לא התפלל. לאור זאת, לכאורה נצטרך לומר אף בשאלתנו, שהתפילה להצלחת עסק הנעלים לא הועילה עבור התורם, ומשכך יש להשיב לו את כספו.

אמנם, למעשה נראה שאין צריך להחזיר לראובן את הכסף, משום שסוף סוף היתה כאן מצד בעל העסק נתינת צדקה ללומדי תורה עניים, שהיא המובחרת והמעולה שבצדקות; ומחמת מעשה הצדקה שלו, הקב"ה, כביכול, נעשה לו כ'לווה' המשעבוד להשיב לו טובה וברכה (כפי שאמרו חז"ל במסכת ב"ב י.). וזו הזכות העיקרית שבעבורה מתברך הנותן בסיעתא דשמיא. ממילא ניתן להניח, שלאחר שמעשה הצדקה כבר חל, וזכה הנדיב לזכות העצומה, גם אם ארעה טעות בשגגה, והאברכים צינו בתפלתם עסק אחר, לא יהיה התורם מעונין לעקור את מעשה הצדקה שלו [ולחשיבה לנתינת 'בטעות'], ולהפסיד בכך את הזכיה האדירה שרכש לעצמו. והגם שלבסוף עסק האופנים לא הצליח, אין לנו עסק בחשבונות שמים, והקב"ה בודאי עושה הכל לטובה, ואי"ה ראובן יראה ברכה במשלח יד אחר. לסכום: נראה שאין צריך להשיב לראובן את כספי הצדקה שחילק. (הגר"י זילברשטיין שליט"א, מהספר אחת שאלתי)

חידה שבועית

"האם הצולה חלמית? תמחה מטילדה מול הצולה סנקונדיטוריה. אינך יכולה לסמוך עליהם!" **למה לא אחת הקונות, ההצביעה על שני הצופדים בחנות, "הם צרביט, ואחד מהם מסקר תמיד. רק השני דובר אמת..."** **"מי דובר אמת?"** **עאלה מטילדה. "אינני יודעת", אמרה הקונה. לצופדים אין פנאי, ומטילדה יכולה ללמוד רק אחד מהם עאלה אחת בלבד. כיצד תוודא האם הצולה היא חלמית?**

תשובה על חידה פר"ש: יצהר. **תשובה לחידה:** הבת נהיית בת שתים עשרה והבן עדיין לא בן שלוש עשרה, או יש לו דין קטן ולה דין גדולה. **שם הזוכה:** נתן צבי וקחי נ"י

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות קירשטיין – שרגר להכנס הבן הנכד לעול תורה ומצוות משפחות קפלן – הרב בקשת לנשואי הבן הנכד משפחת הרב קטנוב להולדת הבת משפחות הריס – הרב סלומון להולדת הבן הנכד **גני הדר:** משפחות יעקובסון – פלדמן לנישואי הבן הנכד משפחת מרבר לאירוסי הבן משפחת צויבל לאירוסי הבת משפחות זיבלד-פינהנדרלר להולדת הבן הנכד

פטרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com